

mockasintelegrafen i gång. Det kan ta lång tid att fånga honom, men fast blir han till slut.

Det är ju mycket sällan man får ta an ett färskt spår, ett som är bara några timmar eller en dag gammalt. Nej, för det mesta har en eller flera veckor gått innan brottet upptäcks och arbetet börjar. Den mesta tiden i en spårares jobb går åt att finna ett färskt spår. Sedan ordnar det sej nog.

Vi sitter en bit från Quesnel-sjön, Charlie Peterson, svenske de många äventyren bakom sej, Sammy, den indianske sjö och jag, och tittar på sjöfågelflockarna, som kommer och seglar ned för att ta sej en eller flera dagars vilopaus tätt mellan dem så här i kvällningen.

— Det är gott om svanfågel i år, säger Sammy, men med gäss än vanligt. För fem år sedan var det mycket just inga svanar. Ingen vet varför det är så olika. Men sköter ju allting bäst själv, om den bara får vara i fred. ska inte bråka med den.

— Jajaja, säger jag. Ni språkar om fåglar, björnar och om jakt och fiske för jämnan. Ni har lovat mej att ber spårandets konst och om dem som kan den bäst.

— Du är en bråkstake, skrattar Charlie, en av värst Jag har sagt dej förut, att en spårare måste känna allt det bjuder på, djuren, träden, buskarna och växterna. Och upplysa dej om att många botaniker av rang skulle ha åts lära i fråga om växtkunskap av en gammal indiansk med ja Sammy är nog inte så borta i den vägen han heller skulle säkert slå dem på fingrarna i åtskilligt. Berätta om en då du hjälpte korpral Dave Fonest, för närvarande vid The Royal Canadian Mounted Police's utbildning Regina, att fånga mördaren vid Nelson House, en Hudson Company pälstation, hundratjugo miles norrut från Lake. Mångmördaren hade klarat sej, ja, säkert klarade inte Sammy varit en så god växtkännare. Den tiden var över hela Nordlandet, Sammy. Då var du den främste i s

d sidan om det. Då kallades du »Norway Sammy» och »Den
de detektiven».

Sammy sträcker på sin magra, seniga kropp och han håller
huvudet högt.

— Den främste var jag inte, säger Sammy. Ingen var bättre
h ingen har varit eller blir bättre än Pa Sic Wa Sis, han såg
t, hörde allt. Jag har följt honom på många uppdrag.

Ja, vid Nelson House hade fyra män dödats med kniv och med
la. Man visste att mördaren fanns på platsen och där fanns
liser och röda spårare, som sökte och sökte utan att finna något
är. Ett par veckor sökte de. Så tog mördaren ett femte offer, en

trapper. Det kom en man med ett bud till kommissarien i
rway House från den polis som ledde spaningarna. Han skrev:

— Jag famlar i blindo, jag liksom mina hjälpare. Det måste
a en galning som är i farten. En galning som inte verkar som
galning.

Då fick korpral Dave Fonest och jag order att ge oss av till
son House och ta fast mördaren.

Vi kom så småningom till den stuga som ägts av den man som
rdats sist. Jag gick runt stugan och tittade i marken. Jag vän-
e inte att finna något spår. Mina vänner i kåren hade ju sökt
förut. Men man hoppas ju och när de inte löst gåtan så . . .

lade allt jag såg på minnet och så fortsatte vi till nästa mord-
s, och nästa och nästa tills jag sett alla. Så frågade jag en
en spårare, och en annan vän, en polis, som vistats länge på
ten.

— Vem tycker om »tic-sic»? Tic-sic är creenamnet på ett bär,
är beskt och otäckt i smaken. Medicinmännen pressar saften
ären och använder den som botemedel för vissa sjukdomar.

Spåraren och polisen tittade på varann. Så sa polisen:

— Jag känner bara till en person som förtär tic-sic, det är Budy
Han har huvudvärk, svår huvudvärk ibland, och då tar han
en medicinen.

örockarnas mest berömda spårare.
v. i paradträkt vid regeringsbesök

Carl Harald Petterson, Charlie H Peterson, Vancouver.

Utsikt över Vancouver från mitt hotellfönster.

Och den indianske spåraren sa också han, att Budy Hill var den ende som smakade den otäcka saften och åt bären.

Då sa jag till Dave Fonest:

— Budy Hill är mördaren. Grip honom innan han gör illa flera.

Och de gav sej av och tog Hill. Han erkände dåden. När kvällen kom måste jag ju berätta hur jag så säkert visste att Budy Hill var mördaren. Det förhöll sej så här.

Jag märkte att det vid mordplatserna fanns människoavföring alldeles intill boningshusen. Någon hade fått »ont» i magen och inte hunnit till den plats, som var avsedd att brukas. Detta var ju i och för sej inget märkvärdigt, men jag fäste i minnet att händelsen endast skett en gång vid varje mordplats. Jag drog genast den slutsatsen, att det var mördaren som uträttat sina naturbehov. Jag trodde med stor säkerhet att han efter dådet blivit nervös och att magen då kommit i olag. Nå, hur säker jag än var på det, så förde det mej inte närmare slutet på spåret. Så trodde jag ett par dagar, men jag trodde fel.

Jag grubblade och grubblade och låg vaken om nätterna. Så morgonen den tredje dagen mindes jag, att jag i avföringen på det första mordstället jag besökt funnit tic-sic-kärnor. Fanns det sådana även på de andra? Jag sprang upp från bädden och ut. Det visade sej att det i samtliga avföringar fanns tic-sic-kärnor.

Och när det så bara var en person som åt dessa kärnor så var saken klar. Det var ju så enkelt det hela, mycket enkelt.

— Ja, skrattar Charlie, förbaskat enkelt var det, du, Sammy.

— Visst, säger jag, en enkel historia. Att de behövde kalla på dej för att lösa problemet.

Och Sammy skrattar han också, sitt tysta skratt, det vackraste jag vet. Vi har hedrat honom på det sätt han tycker är det bästa.

— Sammy, fortsätter jag. Du sa i går att det är viktigt för en spårare att känna till, hur den människa som han söker är beskaf-

Främst då om han känner vildmarken eller är obekant med

Vill du vara hygglig och förklara saken närmare.

— Ja, det borde du väl förstå utan vidare, svarar Sammy, att förbrytare som kan vildmarken utan och innan, är svårare att få än den som intet vet. Han rusar inte fram som en vettvilling genom skog och över tundra, nej, han begagnar alla knep han finner till för att lura förföljaren och gör sej inte större brådska vad som är absolut nödvändigt. Han vet att ju färre spår han lämnar efter sej, desto svårare blir han att hitta. Jag kan ju inte få upp alla knep han begagnar, de är så många, så många. Du känner du säkert till. Charlie har berättat för mej att det står i alla böcker. Förbrytaren springer i en bäck, hoppar från sten till sten och lurar på det sättet sin förföljare. Man tycks glömma att man måste söka sej till landbacken någon gång och då finns spåret igen. Det kan ta lång tid att finna det, men man finner det. Många gånger är det bättre att sätta sej ned och fundera, fundera länge innan man tar an ett spår, försöka lista ut tankegången innan man ämnar spåra. Som den gången jag och Dave Fonest fick order att jaga Jean Jacques. Jeans förfader, som var en av de första fransmän som trampade Kanadas jord, räknades som en av de förnämsta bland »coureurs de bois» — skogslöparna. Jean var en avbild av denne sin förfader både till utseendet och till åga om »skogslöpning», trots att han var halvblod. Hans moder var en indian kvinna, en mycket vacker och klok kvinna.

Rasblandningar är ofta inte så bra och Jean var ett exempel på det förhållandet. Redan som pojke började han gå vid sidan av lagen, och hans brott blev allt svårare och svårare ju äldre han blev. Till slut blev rånmord något som för honom inte betydde mer än ett knäpp med ett finger.

Ja, att döda en människa drog sej inte Jean för. Nej, han fann det ett nöje i det, så vi var ute på farliga stigar korpralen och jag, mycket farliga. Jean var oss överlägsen i vildmarkskunskap och hans kropp tålde mer än de flesta andra människors. Och han

r slug och fräck. Som sagt, det var ett farligt uppdrag och var-
n Dave eller jag trodde vi skulle kunna fullfölja det. Jo, det
odde vi förstås, men slutet skulle inte bli det vi önskade. Säkert
ev slutet att Jean sköt ned oss från något bakhåll eller man mot
an. Han var inte feg, Jean, och han var kvick i nyporna. Ja,
t var faktiskt som korpral Dave sa:

— Nu går vi till vår egen begravning, Sammy, det är ingen
ådska precis.

Men order är order och vi satte högsta fart i spåret. Jean visste
t vi var efter honom och han väntade oss vid Lac La Martre, en
ö nordväst om Stora Slavsjön. Där tänkte han knäppa oss. Men
hade tur. Jag kände hotet i luften, större än vanligt den efter-
iddag vi närmade oss sjön och platsen, där polisen hade två
anoter liggande på träställningar. Vi tog oss fram nästan tum för
m, sökte skydd bakom varje sten, varje träd. Så small ett skott,
ulan tog bara någon tum från korpralens huvud och jag sköt
habbt mot det ställe som skottet kom ifrån, och tömde hela
magasinet. Jag sköt mot ett busksnår inte långt från träställningar-
a.

Man har ju order att ta sitt byte levande, men en sådan order
unde inte gälla i fråga om Jean. Här gällde det att skjuta för
tt döda, ett odjur måste bort ur markerna.

Platsen framför båtplatsen var helt öppen. Det fanns inget att
öka skydd bakom så det var rena självmordet att fortsätta mot
anoterna. Och det var högsommar och ljust dygnet om. Det var
ean som bestämde takten och farten. Vi väntade, i flera timmar
väntade vi. Så smög jag mej bakåt och tog mej ned till sjöstranden,
å där en miles öst om båtplatsen. Då upptäckte jag Jean en bit
ortom den. Han satt i en kanot och paddlade efter stranden
västerut. Jag gick till Dave Fonest, tände en eld och lagade mat.
Vi var trötta, mycket trötta och att jaga Jean utan alla sinnen och
kroppskrafter i fullgott skick var lönlöst.

Dave satt med huvudet mellan händerna vid elden och funde-

de. Så lyfte han huvudet och skakade på det. Vi skulle inte kunna fånga Jean på det här viset. Här var det bytet som hade nästan alla fördelar och förstod att begagna dem. Och jag nickade tillbaka. Vi förstod varann utan ord.

Men vi hade en chans att ta honom. Visserligen en liten chans, men vi måste ta den. Nu skulle vi skynda långsamt. Det fanns ett nät i en stubbe vid stranden, nät som tillhörde polisen, och jag satte mej i den kvarvarande kanoten och lade ut dem i sjön. Så sökte jag mej ett långt spö och satte en mässingsnara i änden på nätet. Och i kvällningen smög jag mej till en fågelvik och snarade två gäss och två svanar som jag genast plockade och jordstekte. Tidigt på morgonen vittjade jag näten som var fulla med laxfiskar, whitefish mest. Jag fläkte dem och torkade dem. Så tillverkade jag några björknäverbyttor, stora byttor, ja, de rymde väl så där sex gallon var, fyllde dem med vatten ur sjön och lät dem stå några dagar. De tycktes vara absolut täta. Så bakade jag upp allt mjöl jag hade, gräddade bullar som jag lindade in i ormbunksblad så att de skulle hålla sej färska länge.

Sedan gav jag mej ut att söka efter två gömställen, gropar av minst halvannan yards djup och dubbelt så breda och med en spricka i marken, en spricka med stort djup. Jag fick vandra länge innan jag fann ett par som passade. Ett par gropar med djupa och fuktiga sprickor i botten. De sprickorna skulle bli våra gömträden.

Charlie gav mej en gång två böcker att läsa, två böcker av samma författare och mycket lästa författare. »Läs de här, Sammy», sa Charlie, »och se om du hittar något som du tycker är alldeles på sin plats i dem». Ja, jag läste dem då Charlie ville det, annars läser jag inte mycket skrivet eller tryckt. Så kom Charlie och frågade om jag hittat några fel. Och jag sa att folket i de böckerna, de hade stora magar, de behövde aldrig »gå bakom tältet». Då skrattade Charlie, och sa det var vad du tänkt att jag skulle säga. Nog måste man »gå bakom tältet», alla måste vi ju det, också Dave och

n West Mounted Police — förläggning i norra Kanada.
fick rödrockarna rätt att kalla sig »Royal» och
net på kåren blev då Royal Canadian Mounted Police.

ralnegrer i ridande polisens tjänst. Världens
msta spårare.

Ridande polisens — rödrockarnas — främste spårare genom tiderna, hövdingen Pa Sic Wa Sis.

En rödrock till häst.

Rödrockar håller likvaka över en i tjänsten stupad kamrat.

Här trivs grändlyn.

jag. Därför måste jag ha sprickorna, och de måste vara djupa och fuktiga så att ingen lukt kom ur dem. Om man ska skriva eller berätta måste man säga som det är, annars blir det ju fel alltmanman.

Så gick jag till Dave som höll vakt och sa att allt var klart. Vi skulle bara gå till en kallkälla och fylla näverbyttorna med vatten och ställa dem i groparna. När det var gjort kom vi överens om de tysta tecknen vi skulle begagna för att meddela oss med varann. Så delade vi upp provianten och gick till var sin grop. Avståndet mellan dem var så där hundratjugo yards. Och groparna låg i skogskanten, fria från insyn, ja, jag menar att ingen kunde se när vi kröp ned i dem.

Nu undrar ni varför jag gjorde allt detta, vilken mening det var. Jo, jag visste ju, eller trodde mej veta, att Jean, då han märkte att han inte var förföljd längre, skulle fundera över den saken. Ett par dagar tog han nog allt med ro, tänkte att vi behövde så lång vila för att få tillbaka förlorade krafter. Men den tredje dagen blev han säkert riktigt fundersam. Något måste vara gale, han visste att polisen inte gav upp, inte under några förhållanden. Vad hade vi nu räknat ut? Hade vi lämnat hans spår, gjort en snabbmarsch och gått om honom? Han måste få besked! Det kunde han bara få genom att finna våra spår. Och de spår han lättast kunde nå låg vid Lac La Martre.

Väntan blev lång för korpral Dave och mej. Vi turades om att spana, sov i tur och ordning, sov ut ordentligt. Vi hade massa på gropkanterna och springor i den så vi hade god utsikt. Fem dagar svann och sex. Skulle vi bli tvungna att ge upp? Mitt tålamod var större än korpral Fonests. Han tecknade och tecknade med sin buske och sin videgren, var otålig värre, ville ut och nära på sej. Jag blev bättre till humöret när jag märkte i vilket tillstånd han befann sej och tecknade tillbaka varje gång: Bara vänta!

Och så! Den åttonde dagens morgon kom Jean. Försiktigt kom han, steg för steg närmade han sej våra gånställen.

— Stopp! Jean! Hands up! skrek Dave.

Snabbt, som jag vet inte vad, snodde Jean runt, han stod med ansiktet mot mej, och sköt. Jag såg Dave ramla bakåt i sin grop. Då sköt jag, sköt för att döda. Jean ramlade i backen. Så sprang jag till Dave, som höll på att kravla sej upp. Det var ingen större fara med honom. Kulan hade tagit i axeln bara.

Så var den jakten till ända. Jag dödade med lagens rätt. Lagens rätt! Det är nog en besynnerlig lag, den lagen som ger en människa rätt att döda sin nästa. Men de som är visa säger vi kan inte vara den förutan.

Jag förband Daves sår och så begravde jag Jean och satte upp en vård. Tre dagar senare sökte vi oss vattenvägen till Fort Smith vid Slavfloden, där det fanns en läkare som tog hand om korpralens axel. Den färden tog tre veckor.

Vi blev kvar i Fort Smith i flera månader. Det fanns en hel del ärenden att uträtta och vi färdades långa vägar och åt alla väderstreck. Vi hälsade på de män som bodde ensamma i någon avkrok, män som inte kunde fördra andra människors sällskap av den ena eller andra orsaken, och polisen hade till uppgift att undersöka hur de hade det ställt. Två stycken måste vi ta med oss till Fort Smith, två gamla guldgrävare som var svårt sjuka. När de kryat på sej någorlunda, vände de åter till sina kojor. Ingen bad dem stanna i fortet, nej, alla visste att detta var lönlöst. De hörde ensamheten till, de två.

En spårare gör ju bästa arbetet på trakter, där han känner terrängen utan och innan, där han känner till de bästa och lättast framkomliga stigarna och vattendragen, och där han känner till de växlingar i landskapet, som de olika årstiderna för med sej. Sådant spar många steg för honom. Jag minns en händelse under följande vår som har en del att berätta om de förhållandena.

Under vintern brukade gubbarna, som under somrarna låg på guldsök ute i ödemarkerna, samlas i Fort Smith för att pratas vid och kanske festa lite grand. Ja, inte så lite heller och det var

ingen som missunnade dem det. Främlingar, som kom förbi och uppmärksammade deras uppslupna och ibland våldsamma uppträdande, förfasade sej hårt och berättade sedan på hemorten i städerna söderut, vilka busar och fyllhundar dessa män var. De var varken busar eller fyllhundar. Främlingarna förstod inte att många av gubbarna, som i månader, ja, kanske år legat ensamma långt borta, behövde en grundlig avkoppling från vardagsslitet för att kunna orka vidare.

Som gamle skotten MacKennet. Han kom körande med sitt hundspann, röt åt närmaste bekanting att ta hand om spannet och störtade så in för att svepa några stora drinkar.

— Var i sista minuten, pojkar, sa han. En timme till och jag hade blivit galen. Nu ska jag rensa kroppen och själen så länge guld det räcker. Sätt i gång!

— Du kunde ha gett dej av hit förr, Mac, sa någon.

— Va ända in i helsicke! Ska man söka doktorn innan man är sjuk, va? Håll truten på dej som inget vet.

Det var flera gubbar som kom till Fort Smith med skinnpåsar fulla av guldstoff, påsar som de slängde än här och än där. Det var ingen risk med det, ty någon tjuv hade inte visat sej i Fort Smith åtminstone under de senaste tjugo åren. Men den här våren bröts friden.

Tidigt på sommaren året förut anlände två jänkare till trakten och gav sej ut efter guld. Jim och Joe kan vi kalla dem, de hette något annat. De bar storstadens märke men kände vildmarken, där de säkert vistats många år längre tillbaka. De kom till Fort Smith när vintern bröt in, skaffade sej hundar, de bästa som gick att få, och körde med dem dag efter dag runt fortet, höll dem i fin kondition. Och de var goda spannförare. Så mycket guld hade de inte i sina påsar, men de betalade hundarna kontant och hade ändå över till uppehållet, till mat och drinkar.

En morgon, efter en väl genomfestad natt, träffade MacKennet en gammal god vän vid en affär och sa:

— Får jag låna din påse Fred, vet inte var jag slängt min

— Va, sa Fred, är ditt guld också borta. Då är nåt på t

Och det befanns att jänkarna Jim och Joe lagt beslag på
liga guldpåsar och alla lösa reda pengar och gett sej av.
hade de kört. De bästa hundarna fanns framför deras slä
många timmars försprång hade de. Det fanns ringa utsikt a
in dem innan de nådde staden Edmonton, varifrån de säk
satte till USA och försvann.

Men det var givet att man skulle sätta efter dem. Det
liv. Jag kom först i väg, då jag alltid måste ha polisspan
för snabb avfärd. Selar och hundar fanns på plats och
på släden.

Jag körde för fullt tills jag nådde Lake Bonnot, den
en bit ovanför den plats, där Peace River tvärt svänger
riktningen öst till väst och sticker rätt i syd. Där stannade
net och satte mej på släden och väntade. Det dröjde inte
länge förrän gubbarna var samlade kring mej. Jag p
spåren efter förbrytarnas slädar. De gick rätt söderut fo
Jag sa: — Nu har vi ingen brådska längre. Vi har dem f
River har gått upp liksom Slave River. Jag hörde det
den gamle indianen vid Little Black River. Han sa at
längesen de gått upp så tidigt och att det nu är en sto
Peace River och Slave River stöter samman. Den sjön s
tjuvarna över. De måste vända och köra västerut, köra
långt. De måste köra, tills de når bärkraftig is på Peace
där ska vi vänta på dem. Vi kör, men ta det lugnt, vi
brådska längre.

Vi körde västerut, nådde floden, som låg fast, och sv
öst. Så såg vi isen blänka, snöfri med vatten ovanpå. En
var floden öppen.

— Här kan vi vänta på dem, ja. Vi gör en stor svä
in i den stora holmen ni ser där. De kommer förbi den

Vid Quesnellsjön omkransad av höga berg byggde jag en timmerkåk.

Två vargar på jakt.

Ingrid Olsson, Lillhärda, framför sin och makens fina gamla gård.

Björn — nyss kommen ur idet.

och försvann med dem i en dal i närheten. Där kunde inte hundarnas morrningar och bråk förråda vår närvaro.

Och gubbarna, med Mac i spetsen, bröt kvistar och grenar till en stor hög och lade torr näver under den och fyllde en stor plåtburk med vatten.

En timme senare kom tjuvarna. När de var hundrafemtio yards från oss tände Mac kvisthögen. Elden tog hård fart genast. Lågorna och röken steg snabbt mot skyn. Och alla började vi prata och skråla. Mac gick från holmen fram mot hundspannen.

— Jim och Joe, skrek han. Jaså, ni är ute och färdas. Kom, kom ska ni få gott te och en whisky. Ni har kört fort, ser jag.

Vad kunde tjuvarna göra annat än följa Mac. Och alla var vänliga och kamratliga mot dem, klappade om dem och bjöd på allt de hade. På slädarna fanns guld och Mac tackade i högstämmda ordalag Jim och Joe för att de tagit vara på det. Det var nog längesen gubbarna haft så roligt.

Jim och Joe fick fortsätta sin väg söderut och ingen kallade dem tjuvar. Men nog kände de sej små, när Mac vid avfärden gick ut på isen, tog av sin hatt och lyfte den till avskedshälsning. Ja, kan se honom framför mej den dag som i dag är. Hans brungarvade ansikte, det glesa håret och det stora skägget, som fladdrade i den hårda vinden, byxändan som nästan nådde stövelskafter. I vänstra handen höll han två fyllda guldpåsar, i den högra hatter. Han ropade: Hälsa mamma och pappa så gott, pojkar. God tur!

— Gott, den historien var avslutad. Vi vände åter till Fox Smith.

— Skulle du inte arresterat dem, Sammy, undrar jag. Det var väl din skyldighet.

— Varför det? Jag var en fri man, inget kontrakt band mig vid »The North West Mounted Police». Vilde jag gå min väg, så gick jag. Vilde jag stanna, så stannade jag. Jag hjälpte polisen när jag hade lust att hjälpa dem. Annars inte.

Jag vill berätta om mitt svåraste jobb för dej, Erik. Det utförde

än här, än där, utan ordning. I norr, i söder, i väster, igen, väster igen. Det fanns ingen riktning jag kunde ta. Så kom den hårda västliga vinden, den som pressade till backen. Jag förstod att de slagit läger. Ändå ingen lukt, bara hård vind.

Kommer du ihåg, Charlie, vad du en gång för länge sedan tade om Chatty, den australiske polisspåraren, vad han frågade honom om han trodde på tankeöverföring. Charlie sade:

— Tankarna ligger i luften, det är det tysta språket för de vilda djuren och de människor som förstår det. Man vet att veta att man vet.

— Oro, ångest, avsky, trånad och glädje är känslor, människor som står nära varann känner utan ord. Och om du bortå från den du håller mycket kär, kan en stor ångest över dej, en ångest som säger dej att det inte står rätt till dig i luften. Om vinden blåser från dej eller mot dig är det inget. Och om du stiger in i ett främmande tält, känner du om du är välkommen eller inte.

När jag den gången stod och grubblade under myrgrankvistar träffade mej något som ett slag. Jag började sprang med vinden i ryggen och mot ett mål jag inte kunde se. Efter timme sprang jag. Så var jag vid lägret och såg mannen. Han hade känt stor oro länge, mycket stor oro som minskade för varje miles vi kom närmare Dawson City. Han fick samtalet till New York försvar och hans hustru var på bättringsvägen.

Den dagen fick polisen stora pengar att dela ut till indianer och gamla fattiga indianer. Mycket stora pengar.

Man vet utan att veta att man vet! Visst är det det.

Sammy reser sej upp och Charlie och jag gör detsamma. På kvällar bortåt Tete Jaune, strålarna glittrar i Quesnel.